

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Vuoden 2023 talousarvioesitys

SIVISTYSVALIOKUNTA 27.9.2022

MERJA SALMI
SANNA NIEMINEN

Talouden näkymistä

- Vuonna 2022 BKT:n kasvu yltää 1,7 prosenttiin hyvän alkuvuoden siivittämänä.
- Talouskasvun ennustetaan hidastuvan loppuvuonna 2022 ja jäävän alkuvuonna 2023 hitaammaksi kuin vielä kesällä ennakoitiin.
- Vuonna 2023 BKT:n ennakoidaan kasvavan 0,5 %.
- Inflaatio on korkeimmillaan v. 2022 ja hidastuu keskimäärin 3,2 prosenttiin v. 2023.
- Vaikka inflaatio hidastuu v. 2023, heikentää se edelleen kotitalouksien ostovoiman kasvua ja yksityisen kulutuksen kasvunäkymät pysyvät heikkoina.

Kansantalouden kehitys

	2020	2021*	2022**	2023**
BKT:n arvo, mrd. euroa	238,0	251,4	268,9	278,6
BKT, määrän muutos, %	-2,2	3,0	1,7	0,5
Työttömyysaste, %	7,7	7,7	6,6	6,7
Työllisyysaste, %	70,7	72,3	73,9	73,8
Kuluttajahintaindeksi, muutos-%	0,3	2,2	6,5	3,2
Pitkä korko, 10 v, %	-0,2	-0,1	1,4	1,8

Julkisen talouden näkymistä

- Julkisen talouden alijäämä pienenee vielä v. 2022 nopean nimelliskasvun ja työllisyyden kasvun tukemana.
- Vuodesta 2023 lähtien alijäämä alkaa kasvaa. Nähtävissä oleva vaimea talouskasvu ei riitä korjaamaan julkisen talouden epätasapainoa ja alijäämä pysyy mittavana lähitulevaisuudessa.
- Pidemmällä aikavälillä julkisen talouden menot ja tulot ovat rakenteellisesti epätasapainossa mm. väestön ikääntymisen johdosta, eikä julkinen talous siksi ole kestävällä pohjalla.
- Arvio kestävyysvajeesta on noin 9 mrd. euroa vuoden 2026 tasolla.

Taulukko:

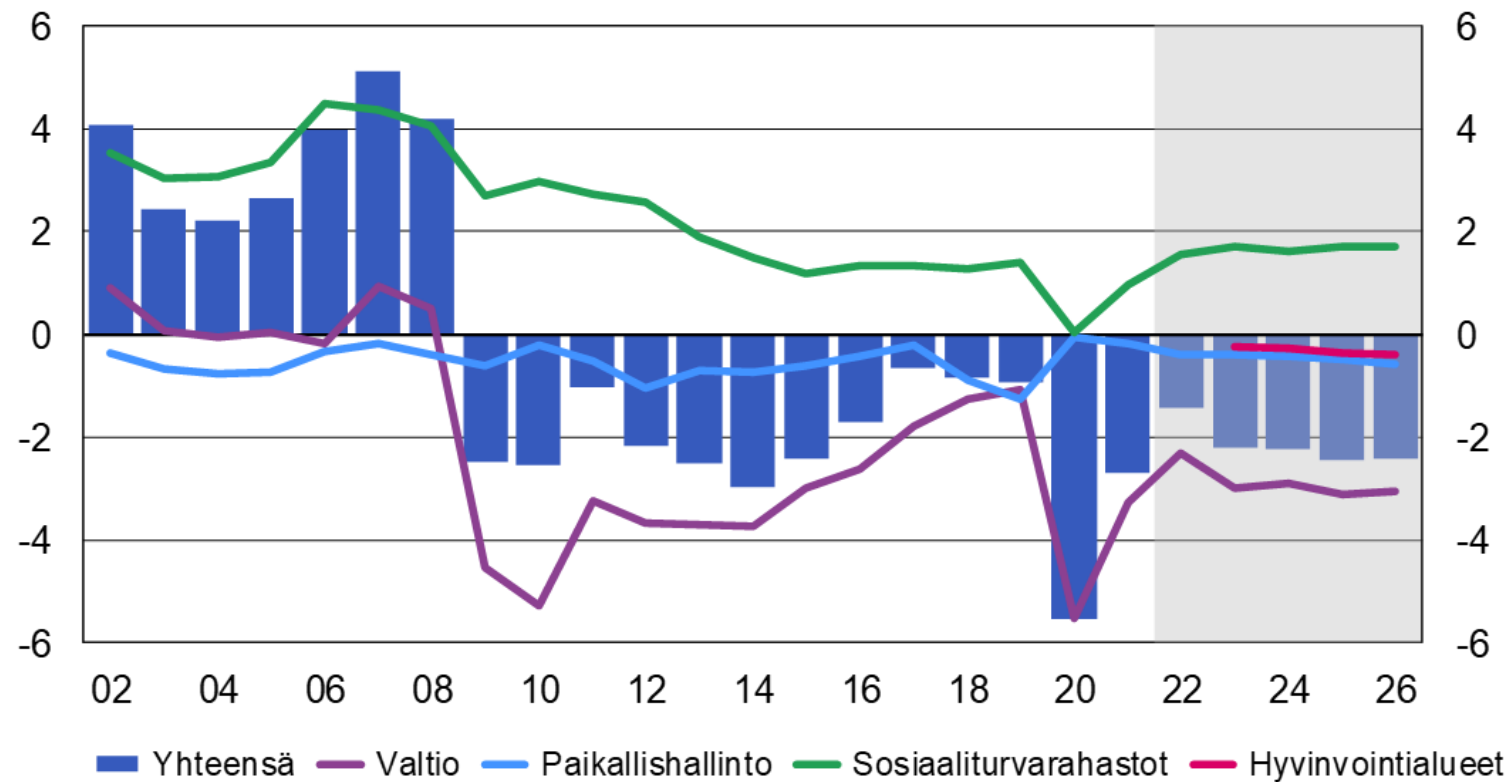
1) VM:n kansantalousosaston arvio valtion velasta eroaa budjetoidun perusteella arvioidusta.

Julkisen talouden keskeisiä tunnuslukuja kansantalouden tilinpidon mukaan

% BKT:sta	2020	2021*	2022**	2023**
Verot ja sosiaalityrvamaksut	41,8	42,9	42,4	41,9
Julkisyhteisöjen menot	57,2	55,5	53,9	54,7
Julkisyhteisöjen nettoluotonanto	-5,5	-2,7	-1,4	-2,2
— Valtionhallinto	-5,5	-3,3	-2,3	-3,0
— Paikallishallinto	0,0	-0,2	-0,4	-0,4
— Hyvinvointialueet				-0,2
— Työeläkelaitokset	0,1	0,8	1,4	1,3
— Muut sosiaalityrvarahastot	-0,1	-0,1	-0,1	0,1
Perusjäämä	-4,8	-2,2	-0,8	-1,5
Rakenteellinen jäämä	-3,8	-2,0	-1,0	-1,5
Julkisyhteisöjen bruttovelka	74,8	72,3	71,2	72,7
Valtionvelka ¹⁾	52,5	51,2	50,8	52,0

Julkisyhteisöjen rahoitusasema

Julkisyhteisöjen rahoitusasema
suhteessa BKT:hen, %

Budjettitalouden tulot 72,5 mrd. euroa
Budjettitalouden menot 80,5 mrd. euroa
Budjettitalouden tasapaino -8,0 mrd. euroa

Budjettitalouden menot (1/2)

- Talousarvioesityksen määrärahoiksi ehdotetaan 80,5 mrd. euroa, mikä on 15,6 mrd. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen seurauksena budjettitalouden menojen taso nousee koko vuoden tasolla n. 14 mrd. eurolla. Hyvinvointialueiden vuoden 2023 yhteensä 22,5 mrd. euron rahoituksesta 1,9 mrd. euroa maksetaan jo joulukuussa 2022.
- Vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa ei ollut vielä mukana Venäjän Ukrainassa aloittaman hyökkäyssodan vuoksi päätettyjä toimia. Näiden toimien kokoluokka on n. 2 mrd. euroa sekä v. 2022 että v. 2023.
- Kun otetaan huomioon edellä mainitut tekijät, menojen kasvu v. 2023 on n. 2,5 mrd. euroa vuoden 2022 varsinaiseen talousarvioon nähden.

Budjettitalouden menot (2/2)

- Vuoden 2023 menotaso nostavat mm. laki- ja sopimusperusteiset indeksikorotukset.
 - 2,4 mrd. euroa hyvinvointialueiden indeksikorotus mukaan lukien
 - 1,6 mrd. euroa hyvinvointialueiden indeksikorotus pois lukien
- Lisäksi valtionvelan korkomenojen arvioidaan kasvavan vuoden 2022 varsinaiseen talousarvioon nähden n. 1 mrd. eurolla yleisen korkotason kasvun myötä.
- Toisaalta budjettitalouden menot vähenevät v. 2023 mm. koska koronapandemiaan liittyvät menot pienenevät ja monet hallituksen päättämät määräaikaisten menolisäykset (mm. tulevaisuusinvestoinnit) päättyvät.
- Hintatason muutos ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen aiheuttama rakenteellinen muutos huomioiden hallinnonalojen määrärahat kasvavat noin ½ prosenttia vuoden 2022 varsinaiseen talousarvioon verrattuna.

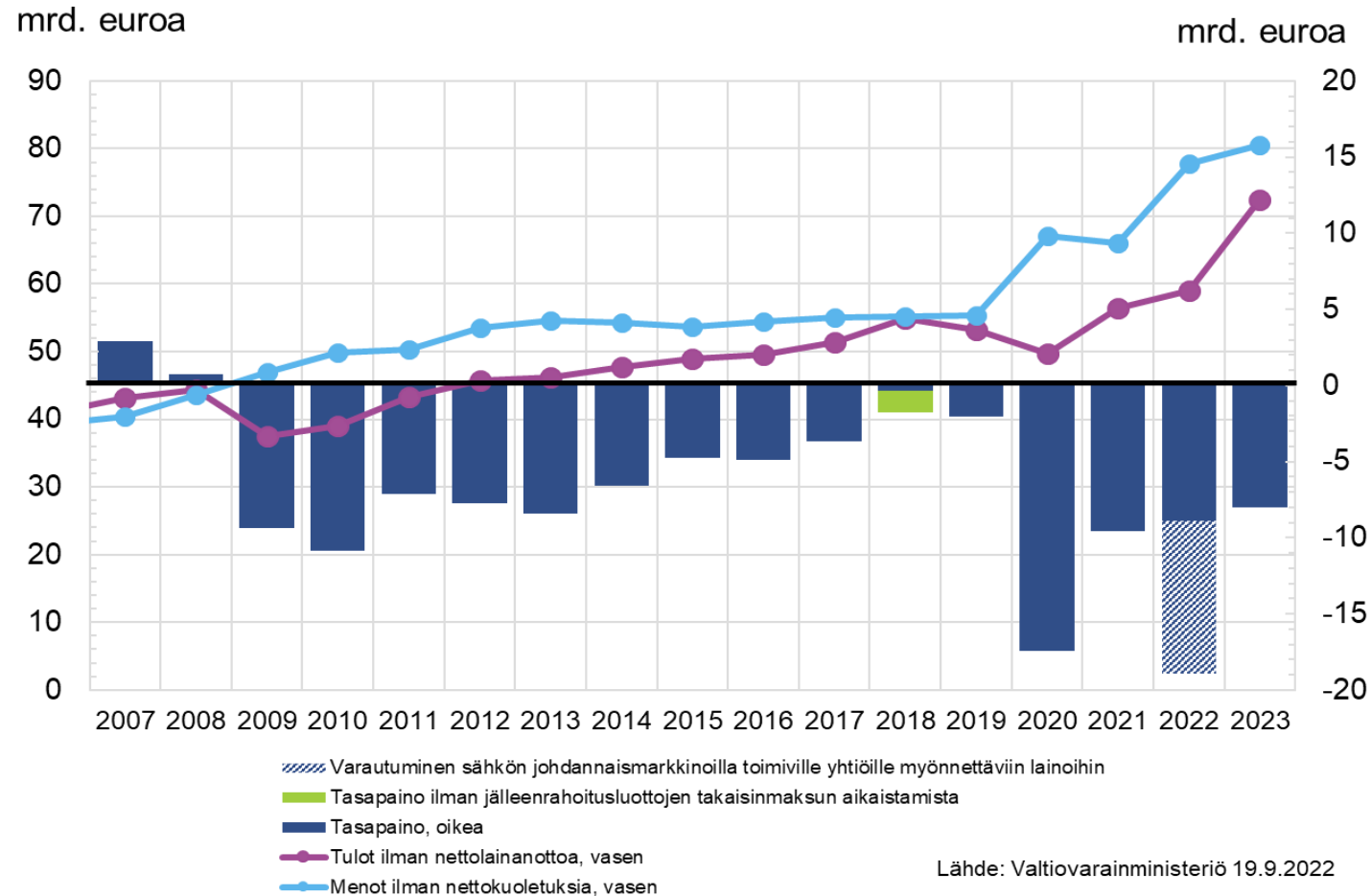
Budjettitalouden alijäämä oli julkisen talouden suunnitelmassa 7,5 mrd. euroa ja talousarvioesityksessä 8,0 mrd. euroa

mrd. euroa (+ = tasapainoa parantava, - = tasapainoa heikentävä)	2023
Tasapainoarvio, julkisen talouden suunnitelma 2023-2026	-7,5
Menoarvion tarkentuminen	-0,9
Hyvinvointialueiden rahoituksen "lisäaikaistus" vuodelle 2022	1,0
Indeksitarkistusten (mm. lakisääteiset etuudet) tarkentuminen uuden ennusteen myötä	-0,8
Valtionvelan korkomenot	-0,4
Budjettiriihen menopäätökset (päätosperäiset ja muut; netto)	-0,4
HX-hankkeeseen liittyvät valuuttakurssimenot	-0,3
Muu menojen muutos (netto)	0,0
Tuloarvion tarkentuminen	0,3
Uudet veroperustemuutokset (netto)	-0,6
Korko-, osinko- ja osakemyyntitulojen arvioiden muutos	-0,4
Sekalaisia tuloja koskevan arvion muutos	0,0
Muut tuloarvioon vaikuttaneet tekijät (ml. kertymätiedot ja uusi suhdanne-ennuste)	1,3
Muutos yhteensä	-0,6
Tasapainoarvio, talousarvioesitys	-8,0

Budjettitalouden tasapaino

Budjettitalouden tulot, menot ja tasapaino

Lähde: Valtiovarainministeriö 19.9.2022

Tasapaino:

2019 (TP): -2,0 mrd. euroa

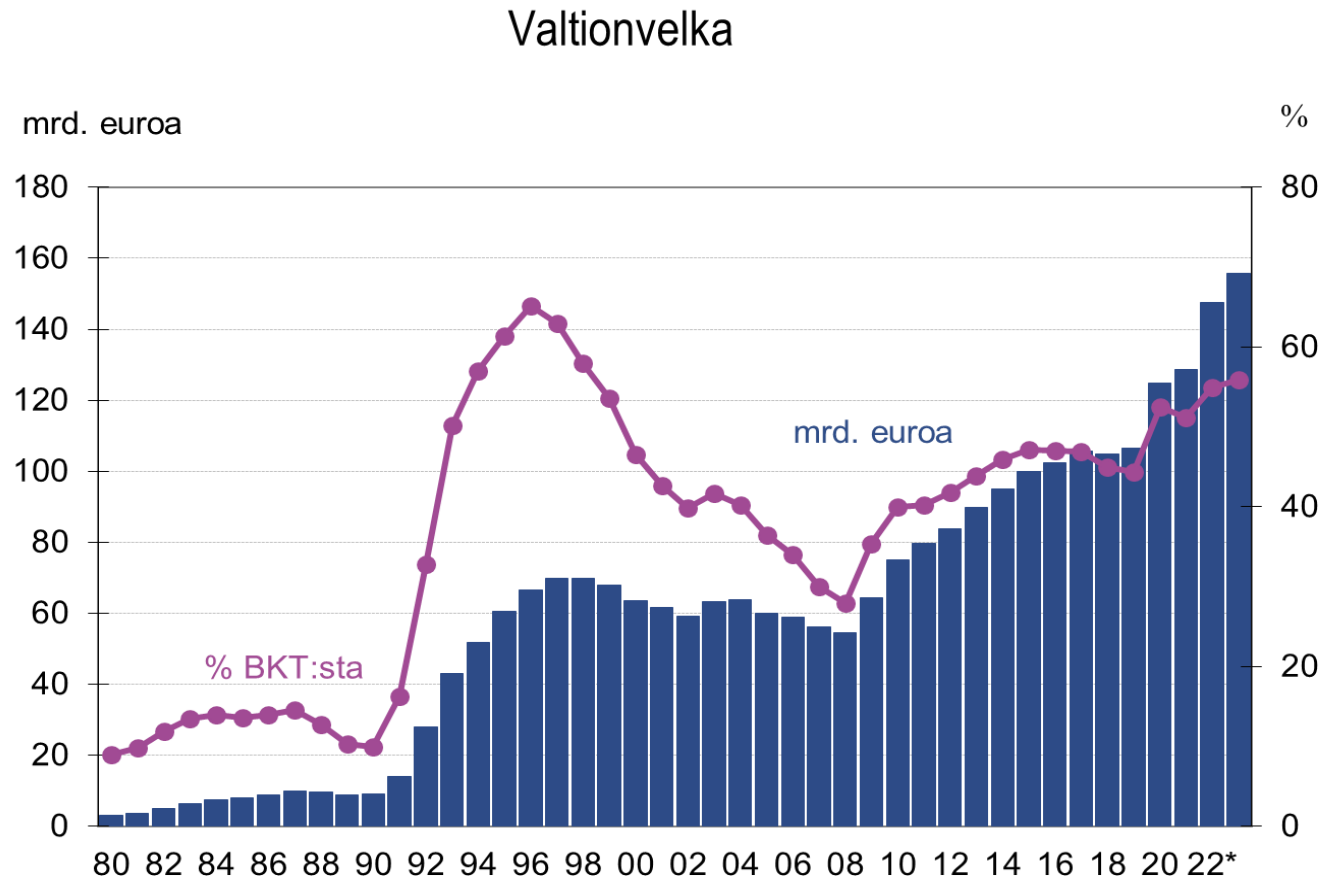
2020 (TP): -17,4 mrd. euroa

2021 (TP): -9,6 mrd. euroa

2022 (LTA III): -18,9 mrd. euroa

2023 (TAE): -8,0 mrd. euroa

Talousarvion mukaisen valtionvelan arvioidaan olevan vuoden 2023 lopussa n. 156 mrd. euroa, mikä on n. 56 % suhteessa BKT:hen. LTA III 2022 myötä velka-arvio on kohonnut 10 mrd. eurolla merkittäviin lainanmyöntötarpeisiin varautumisen vuoksi.

Lähde: Valtiovarainministeriö 19.9.2022

Valtiontalouden menokehys

- Vuoden 2023 jakamaton varaus on hallituksen esityksen jälkeen 383 milj. euroa. Lisäksi vuodelle 2023 on varattu 100 milj. euroa lisätalousarvioita varten.
- Koronaan liittyvät välittömät ns. terveysturvallisuuden kustannukset (kuten testauksen sekä rokottamisen menot) katetaan kehyksen ulkopuolisina menoina vielä v. 2023.

Poimintoja OKM:n hallinnonalalta 1/2

- OKM:n pääluokan määrärahataso 7,7 mrd. euroa
 - Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus: 922 milj. e
 - Ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus: 1,3 mrd. e
 - Taide ja kulttuuri: 599 milj. e
 - Liikunta: 154 milj. e
 - Nuorisotyö: 77 milj. e
- Maahanmuutto / Ukraina:
 - Varhaiskasvatus: 60 milj. e
 - Perusopetuksen valmistava opetus 120 milj. e
 - VST kotouttamiskoulutus 5 milj. e

Poimintoja OKM:n hallinnonalalta 2/2

- Sitouttava kouluyhteistyö 1.8.2023 (3,33 milj. e)
- Lasten ja nuorten harrastustoiminta: 14,5 milj. e
- Oppivelvollisuuden laajentaminen ja maksuton toinen aste: 102 milj. e
- Ammatillisen koulutuksen rahoituspohjan vahvistaminen: 50 milj. e (pysyvä)
- Rahapelitoiminnan tuotot:
 - 404,4 milj. e
 - 2 milj. e jakamattomat voittovarot ja 138, 6 milj. e tuoton aleneman kompensatio
 - 8,9 milj. e kulttuuri, liikunta ja nuorisotyön kertaluonteinen lisäys

Osaavan työvoiman saatavuutta ja työllisyyttä tukevat toimet

- Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden varmistamiseksi ehdotetaan useita eri toimia.
 - Sosiaali- ja terveystieteiden johtamalla työskentelevän poikkihallinnollisen työryhmän työhön ja sen ehdottamiin toimenpiteisiin ehdotetaan yhteensä 2 milj. euroa.
 - Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen (Jotpa) rahoittamiin hoiva-avustajakoulutuksiin ehdotetaan n. 10,8 milj. euron lisäystä. Määrärahalla on tarkoitus kouluttaa 1 500 uutta hoiva-avustajaa vuosina 2023—2025. Valtionosuusrahoitteiseen työvoimakoulutukseen ehdotetaan 7,8 milj. euron lisäystä, jonka avulla on tarkoitus kouluttaa 1 000 uutta hoiva-avustajaa vuosina 2023—2025.
- Sosiaali- ja terveysalan AMK-tutkintoihin liittyviin harjoittelukorvauksiin ehdotetaan 12 milj. euroa. Jatkossa harjoittelukorvaukset maksettaisiin valtion varoista laskennallisin perustein harjoittelun järjestäjille, kun aiemmin maksajina ovat olleet ammattikorkeakoulut.
- Opiskelijoiden tulorajoja korotetaan 50 prosentilla pysyvästi 1.1.2023 lukien.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan tukeminen

- Suomen tavoitteena on nostaa tutkimus- ja kehittämismenot 4 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoteen 2030 mennessä.
- Valtion T&K-toiminnan rahoituksen kokonaissummaksi arvioidaan 2,4 mrd. euroa v. 2023.
- Talousarvioesitykseen sisältyy useita T&K-rahoituksen lisäysehdotuksia, mm.
 - 10 milj. euron valtuus EuroHPC-vastinrahoitukseen (OKM), 60 milj. euron valtuus Business Finlandin veturiyrittäjärahoitukseen (TEM), 12 milj. euroa ravinnekierrätykseen liittyviin T&K-hankkeisiin (YM), alueelliseen T&K-toimintaan 10 milj. euron valtuus (TEM), 5 milj. euroa ammattikorkeakoulujen T&K-toiminnan vahvistamiseen (OKM) ja 7,5 milj. euroa CSC:n tutkimusinfrastruktuurin rahoitukseen (OKM).
 - Luonnonvarakeskuksen tutkimusrahoitusta vahvistetaan 1,5 milj. eurolla (MMM) ja Suomen ympäristökeskuksen 1 milj. eurolla (YM).
- Osana T&K-rahoituksen kokonaisuutta v. 2023 otetaan käyttöön lisävähennykseen perustuva T&K-verokannustin.

Valtion T&K-toiminnan rahoitus (arvio), milj. euroa

	2022 TA	2023 esitys	2023—2023 muutos	2022—2023 muutos, %
Yliopistot ²	722	772	50	7
Ammattikorkeakoulut	90	96	6	7
Valtion tutkimuslaitokset	216	209	-7	-3
— josta VTT	90	87	-3	-3
— josta LUKE	57	57	0	0
Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoidon mukaiseen tutkimustoimintaan	20	30	10	50
Tutkimusorganisaatioiden tutkimusmäärärahat, yhteensä	1 048	1 107	59	6
Suomen Akatemia	477	517	40	8
— josta strateginen tutkimus	56	56	0	0
Business Finland	957	741	-216	-23
— josta t&k-rahoitus ³	741	557	-184	-25
Rahoitusorganisaatioiden T&K-rahoitus, yhteensä	1 218	1 074	-144	-12
Muu valtion T&K-rahoitus	223	198	-25	-11
— josta valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta	9	8	-1	-11
Arvio valtion koko T&K-rahoituksesta	2 489	2 379	-110	-4
Arvio valtion T&K-rahoitusintensiteetistä	0,93 %	0,85 %		

Valtion T&K-rahoituksen kehitys tulevina vuosina

- Hallituksen esitys laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 on tarkoitus antaa eduskunnalle lähiviikkoina
- Lailla pyritään lisäämään valtion T&K-rahoituksen ennakoitavuutta ja pitkäjänteisyyttä
 - Laissa säädettäisiin valtion talousarvioon vuosina 2024–2030 otettavien tutkimus- ja kehittämistoimintaan tarkoitettujen valtuuksien ja määrärahojen yhteismäärästä
 - Laissa säädettäisiin myös valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käytön pitkäaikaisen suunnitelman laatimisesta
- Lain valmistelu perustuu parlamentaarisen TKI-työryhmän joulukuussa 2021 tekemiin linjauksiin

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos!

VM.FI | @VMUUTISET